

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФІЗИКА, ЕЛЕКТРОНІКА,
ЕЛЕКТРОТЕХНІКА

ФЕЕ: 2016

**МАТЕРІАЛИ
та програма**

НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Суми, 18–22 квітня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

Вплив електронного опромінення на розмірність електронного газу в *n*-InSe

Ковалюк З.Д.¹, професор; Маслюк В.Т.², завідувач відділом, Мегела І.Г.², провідний інженер, Мінтянський І.В.¹, старший науковий співробітник; Савицький П.І.¹, старший науковий співробітник

¹ Інститут проблем матеріалознавства НАН України, Чернівецьке відділення, м. Чернівці

² Інститут електронної фізики НАН України, м. Ужгород

Вивчено вплив високоенергетичного (10 MeV) електронного опромінення ($1 \cdot 10^{14}$, $5 \cdot 10^{14}$, $1 \cdot 10^{15}$ е/см²) на електричні властивості шаруватих монокристалів *n*-InSe та їх анізотропію. До та після опромінення виміряно температурні (80÷400 К) залежності коефіцієнта Холла та компонент електропровідності вздовж ($\sigma_{\parallel c}$) та впоперек ($\sigma_{\perp c}$) шарів.

Встановлено, що після *e*-впливу в області 80÷300 К металічний хід $\sigma_{\parallel c}$ зразків змінився на напівпровідниковий. З ростом флюенсу величина провідності, а також холлівська рухливість електронів вздовж шарів понизилися. При $\Phi = 1 \cdot 10^{14}$ е/см² та $T \approx 250$ К для R_H спостерігається максимум, а величина коефіцієнта при низьких температурах менша, ніж для вихідних кристалів. При вищих флюенсах R_H сильно зростає і екстремум вже не проявляється. Поперечна складова провідності різко знижується з ростом флюенсу опромінення. Як наслідок, при 80 К параметр анізотропії $\sigma_{\parallel c}/\sigma_{\perp c}$ стає дуже високим і навіть перевищує 10^6 для $\Phi = 5 \cdot 10^{14}$ та $1 \cdot 10^{15}$ е/см².

Отримані результати пояснені на основі моделі, яка передбачає існування дво- та тривимірних електронів та їх різний вклад до електронного транспорту. Вважається, що результатом опромінення є адсорбція мілких донорів на дефектах упаковки і формування 2D мінізон, а основна γ -область InSe є сильно компенсованою і низькопровідною. При низьких температурах домінує 2D провідність, а подальший ріст *T* приводить до перерозподілу носіїв між зонами.

Високих значень анізотропії електропровідності варто очікувати для зразків, де домінують двовимірні електрони. Зафіксоване зростання $\sigma_{\parallel c}/\sigma_{\perp c}$ як при опроміненні в цілому, так і з ростом величини флюенсу зумовлене саме визначальним впливом таких носіїв, що не приймають участь у транспорті впоперек шарів.